

Xosé Manuel García Martínez

Concello de Carnota

No tema dos incendios, como noutros moitos, cando as cousas son susceptibles de empeorar, irremediabilmente empeoran. Entón temos a conseguinte fase que inclúe os efectos secundarios, non colaterais, que foron as inundacións que estivemos sufrindo todos estes días, inundacións moi graves e moi perigosas.

Isto tráenos á mente o tema de ata que punto os incendios están poñendo en serio risco, que pode tornarse ás veces irreversible, non só o monte senón as vidas humanas, as vivendas e outros hábitats como ríos, ou praias marisqueiras.

Nese sentido, esta iniciativa do Consello da Cultura Galega é moi loable e quéroa gabar expresamente, porque entendo que a cultura galega, a intelixencia, o raciocinio, o coñecemento, as tecnoloxías, téñense que implicar en todo este fenómeno que vai ter, se non se lle pon freo, graves consecuencias.

Nese sentido, evidentemente, non se entendería a cultura galega sen o Monte Pindo como non se entendería o Monte Pindo sen a cultura galega. É dicir, está totalmente implicada unha cousa con outra. Sirva isto de parabéns.

Nese sentido tamén teño que dicir que acostumo ser moi crítico coas administracións, con todas, comezando pola local, ou sexa, a facer autocrítica continuamente. Pero á actual Administración autonómica non hai nada que obxectarlle. Tivo unha actuación, dentro do que eu entendo, precaria, porque efectivamente non había os medios necesarios, foi nunha época de cambio de goberno, non aterraran aínda. Nese sentido unha cousa que para min é fundamental, aínda que outra xente pense que non, é a transparencia, e mesmo eses impactos, eses flash informativos, porque esa é unha forma de divulgar un problema e de que se tomen medidas e de que se tome conciencia para que ese tema se poida resolver. E de que se tomen medidas para que non volva suceder. A transparencia da actual Administración, a proba está aí, consistiu nunha información diaria, fidedigna e é algo que hai que valorar enormemente.

E digo porque nós sufrimos historicamente. Non é o primeiro incendio que sucedeu en Carnota, nin foi o máis grave. Houbo un máis grave no 89, cada 4 ou 5 anos estamos tendo incendios desoladores, e outras veces o que pasaba é que había un escurantismo, un ocultamento do problema, unha actuación puntual e logo o tema quedaba aí no caixón. Espero loxicamente que está vez non ocorra así, confío e teño ilusión en que será así, cando menos a medio prazo. Tampouco hai que pedir milagres, e eu non vou dicir-lle a ninguén que os faga porque sei o que é gobernar e non se fan. Pero si cando menos a medio prazo se irán sentando as bases para que este problema grave para todo o conxunto do país non volva ocorrer. E digo de todo o conxunto do país de Galicia por non falar tamén do que está ocorrendo en Portugal, no resto do Estado, en Europa e mesmo en Canadá, en sitios forestais avanzados.

Estamos ante unha variación dos costumes relacionados co monte, e isto está producindo toda unha devastación. Ás veces por intereses económicos, que efectivamente hai, pero outras non se entende que intereses pode haber en queimar o Monte Pindo porque non hai nin forestación nin gando. Pero cando hai un delito sempre hai un móbil, esa é unha cuestión clara. Non quero entrar aí, porque o tema é se teñen solución os incendios forestais. Se as administracións actúan como deben actuar, se as comunidades de montes actúan ben, se a cidadanía actúa, toma conciencia e exerce presión sobre quen ten que actuar, entón si teñen solución.

Unha solución que se pode dar axiña; agora hai que incidir moito e poñer moita énfase nos vectores nos que se pode actuar. Aquí nos incendios prodúcense unha serie de vectores que dan como resultante a desolación e a catástrofe que supoñen; pois neses vectores hai algúns en que loxicamente non se pode actuar, polo menos de momento.

Sobre o vector vento, en Carnota menos. Xa dicía Otero Pedrayo que Carnota é a terra do vento, así que xa estamos condenados, o vento é incontrolable.

O vector seca e os ciclos climáticos propiamente ditos fan que tampouco sexa fácil actuar. Non digo que sexa imposible porque ao mellor pódese actuar algo pero é difícil.

Outro vector que incide fundamentalmente neste tema dos incendios son os pirómanos, e aí si se pode actuar con máis investigación, máis castigo, máis medidas coercitivas, máis medidas represivas se fan falta, porque están producindo para min un crime de lesa humanidade. Aí pódese actuar e débese actuar con toda a contundencia para que estes delitos non queden impunes.

Outro é o vector que eu chamo «polvoreira». Nos anos 50-60 con toda a orografía difícil e con todas as condicións climáticas e de vento que había, non había incendios, nin en Carnota nin en ningún sitio, e se os había, algúns eran perfectamente controlables. Estaban os montes limpos, a xente quería lle ao monte, tiña como algo propio e acudía aos incendios. Foi a raíz da década dos 70-80 cando a cuestión se foi degradando e deteriorando, polo tanto aí temos xa unha base para dicir que teñen solución. Se antes non ardía, revertendo a situación e volvendo á época anterior, non ten por que arder. Pero non digo que se volva á época anterior coas mesmas circunstancias, porque é imposible, porque o mundo evolucionou e as vidas cambiaron.

O que si hai que facer é incidir neses vectores en que o podemos facer: prevención, limpeza de montes. Esta é unha cuestión básica e fundamental. Agora, para que sexa sostible, tamén manteño que ten que ser rendible. Se non é unha cuestión economicamente rendible resulta que non é sostible, faise un ano ou dous con moi boa vontade pero logo despois queda a cuestión non esquecemento.

Como pode ser rendible?

Temos varias solucións, unhas centrais de biomasa, uso social do monte, estimulalo máis, ambientalmente, implicarse máis na cuestión do monte, mesmo centrais de compost, derivar os gastos en extinción. Ilos derivando paulatinamente. Non pode quedar o servizo de extinción desprovisto, porque logo vén toda a histeria cando está o lume metido nas casas. Tampouco poden quedar, hoxe en día, os núcleos de poboación a mercé, porque este verán en Carnota a única cuestión que funcionou foi protección das vivendas, o cal é moi importante. E é protexer vivendas e vidas, porque os vellos non había forma de evacualos. Tiña-

mos, a raíz do Prestige, un dispositivo de crise desde o primeiro momento, e todo organizado, brigadas, policía local, funcionarios do Concello, incluso un curso de xardinería que tiña alí todo o persoal mobilizado. Temos un pavillón habilitado para albergue transitorio, dous albergues, e houbo un día en que estaban case cheos. Pero no colectivo de xente maior, algúns negábanse, preferían morrer. Iso é así de tráxico, sobre todo na xente que está soa. Entón ese é un problema, efectos secundarios que están producindo os incendios e que hai que valorar en toda a súa intensidade.

Loxicamente, agora con estoutro aspecto do vector das administracións implicadas, hai que corrixir e modular determinadas cuestións. Por exemplo, este decreto de Guadalaxara. E que conste que nós fomos dos poucos concellos de Galicia que tivemos esa sorte, non sei por que. Quizais porque temos unha Rede Natura tan grande, a metade do concello de Carnota, que entramos no primeiro decreto. Logo entraron o resto dos concellos por alerta 1. Pero pedían ter máis de 5000 hectáreas, e son 4500. Calquera que coñece Carnota, sabe que todo o Monte Pindo, que a nós nos parece inmenso, ten 1200 hectáreas. É dicir, comparado cunha chaira de Guadalaxara non é nada. Pero aí é onde está unha singularidade do país, e estas cuestións hai que telas en conta. Houbo miles e miles de hectáreas que arderon en Galicia, pero como son os concellos que son e os núcleos como os temos distribuídos resulta que nin sequera entramos nun decreto coma o de Guadalaxara, que pretende dalgún xeito o resarcimento e a rexeneración.

Entón, no tema este das solucións hai outra cuestión importantísima, na que non se fixo practicamente nada, como é a rexeneración e a repoboación. E cando se fixo algo, nin sequera se fixo ben, e explícome: en Carnota en 1989 houbo un incendio desolador, levou toda a masa forestal, o 90%, foi terrible. Entón repoboouse de novo con piñeiros, coa mesma especie que xa fora calcinada. Daquela aos 4 ou 5 anos arrasou todo outra vez. Iso tennos que facer ver que hai que rexenerar os espazos con especies autóctonas, adaptadas ao medio, frondosas, todo iso que os expertos saben.

E nós aínda podemos achegar máis. Temos unha especie, que é o carballo anano, o *quercus lusitanium*, que só se dá no punto máis setentrional de Europa, só hai un pouco tamén en Portugal. Ten unhas funcións importantísimas porque é un carballo que fixa o terreo, totalmente ignífugo, ardeu pero rebrotou aos quince días. E neste sentido a sociedade do coñecemento, as administracións, teñen que estudar todo isto para buscar solucións, que pasan xustamente por estimular, por establecer como prioritaria a prevención. Sen abandonar o resto, loxicamente, e intentando que dunha vez por todas o monte sexa algo querido.

Son partidario da biomasa. Non veño dicir aquí que teña que ser a biomasa eléctrica, pode ser a biomasa térmica loxicamente. Do que se trata é de que para que sexa unha prevención sostible, a biomasa é unha das fontes, sobre todo para as zonas onde non hai aproveitamento agrario, son zonas que actúan como polvoreira, como mecha nun momento dado. Nesas zonas é preciso contar coas comunidades de montes e con todas as entidades implicadas, porque a biomasa é unha cuestión complicada de desenvolver.

En toda Galicia e en todo o Estado español hai dúas que son rendibles; a dunha vila de Tarragona e a de Cuéllar de Segovia son as únicas rendibles, porque son térmicas.

Estamos intentando falar dun proxecto de central de biomasa, hai dúas funcións básicas que é preciso desenvolver: limpar o monte con produtividade para que sexa sostible e para que se poidan manter as brigadas todo o ano. Temos un proxecto de 80 empregos, os que tería unha central de biomasa nun radio de 25 km con epicentro en Carnota. Non estamos falando de toda Galicia nin moito menos, e sería unha cuestión regulada ambientalmente, é dicir, habería zonas que non se poderían tocar e outras que se deberían limpar. Nese contexto a biomasa é unha cuestión que considero que se debe apoiar, loxicamente con todos os controis. Porque senón atopámonos coa outra realidade: está habendo incendios de forma cíclica, recorrente, e resulta que eses incendios deterioran máis o medio natural, o monte, as vivendas, van producir a este ritmo mortes. Por iso hai que atallar a cuestión, como cando se fala da Rede Natura.

A metade de Carnota é Rede Natura. Non hai problema, imonos afanar na vertente naturalista, pero o que non se pode facer é ter unha Rede Natura para que estea ardendo continuamente, estragando biodiversidade. E resulta que no canto de ser unha Rede Natura con zona húmida, con biodiversidade, é unha xesteira, ao final.

Entón esa é a cuestión que hai que atallar e por iso debemos entrar nun control, nunha vixilancia, nunha implicación de todos os sectores, pero ao mellor non negar nada de principio.